

הגדות קיבוציות

התנועה הקיבוצית מראשית דרכה ראתה עצמה בונה סדר חג ומועד מחודשים, מבוססים על המסורת ומעודכנים ברוח הציונות. ההגדה הקיבוצית נולדה מתוך צורך של חברה שזיהתה עצמה כיהודית אבל אחרת. לתוכן ההגדה המסורתית יצקו הקיבוצים תכנים שיש בהם מהד התקופה. בהגדות של סוף שנות הארבעים ותחילת שנות החמישים אזכורים לשואה ולמלחמת השחרור. עם קביעת ימי זיכרון לאומיים לאירועים אלה, הוצאו מההגדה טקסטים השייכים אליהם והטקסטים המסורתיים חזרו להגדה הקיבוצית. תרומתה החשובה ביותר של ההגדה הקיבוצית היא פרק האביב המוצב בראש ההגדה, והוא מבטא את החזרת החג אל מקורו הראשוני כחג עונתי במעגל השנה. הקיבוצים השקיעו בחגיגת הפסח כוחות ומשאבים גדולים ולילות הסדר בקיבוץ הפכו לאירוע שמשך אליו קהל רב מכל הארץ. תחילתן של הגדות הפסח בקיבוץ הוא בהדפסת סטנסיל מקומית, הגדות אלו היו דלות מאד מבחינה צורנית מכמה סיבות:

- א. הדגש הושם על התכנים.
- ב. לא היו משאבים כלכליים לאפשר הדפסה איכותית.
- ג. הפרסומים הקיבוציים בתחילת הדרך היו בסגנון "דלות החומר" כאנטיתזה לעושר והעוצמה הרוחנית של התכנים.

מעט מאוחר יותר בשנות השלושים והארבעים הפכה הגדת הפסח לאחד מסמלי הזהות הקיבוצית וכל קיבוץ השתדל להפיק בכוחות עצמו הגדה ראויה בהסתמך על כוחות מקומיים של עורכים וציירים. ידועות ההגדות של קיבוץ יגור, גבעת-ברנר, ועין-חרוד שעיצבו הגדות וסדר פסח עם שירת מקהלה ומחול. הקיבוצים הקטנים קיבלו נוסחים מהגדולים והתאימו אותם לצרכיהם. קיבוצי הקבוץ הארצי היו שונים מעט בכך מזמן מוקדם יחסית, הפיקו הגדה משותפת על ידי ועדת החגים התנועתית, דרך שאימצו מאוחר יותר כל התנועות הקיבוציות. הקבוץ הארצי הקדיש מתחילת דרכו דגש על התחום האסתטי בכל תחומי החיים הקיבוציים והדפסה ההגדה, קיבלה אף היא עדיפות ולכן היא עשירה ומוקפדת יותר מבחינת עיצובה. הרף הגבוה של הקיבוץ הארצי גרם גם לשאר התנועות להתלכד וליצור הגדות איכותיות יותר מבחינה גראפית.

הגדות קיבוציות מייצגות

הגדת גבעת-ברנר. שנת תשט"ו 1955. 16 * 22 ס"מ. עטורים א. חצור, כתב - מ. ברנד.

הגדה של פסח. ועדת החגים הקבוץ הארצי. תשט"ז 1956 * 23.5*16.5 ס"מ. כתב: מ. אמיתי, איורים: שרגא וייל.

הגדת פסח של קיבוץ עין-חרוד. תש"י 1950. * 23*15 ס"מ, דפוס עין-חרוד. ציורים: חיים אתר. נוסח מחודש של ההגדה משנת תשל"ח * 24.5 * 17 ס"מ. ציור צבעוני בכריכה.

הגדת פסח של הקבוץ הארצי ועדת החגים. תש"ו 1946. * 21*15 ס"מ. ביצוע גרפי: אמרנט - מזרע, אמיתי - שריד, ורהפט - שריד.

הגדה של פסח. הוצאת המחלקה לתרבות הקבוץ הארצי 1964. * 22*12.5 ס"מ. ציורים וכתב: שמואל כץ.

היום אתם יוצאים בחודש האביב

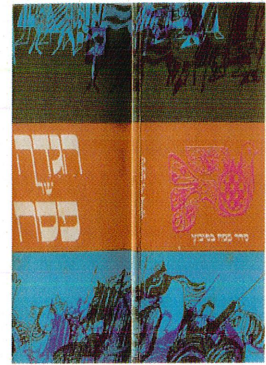
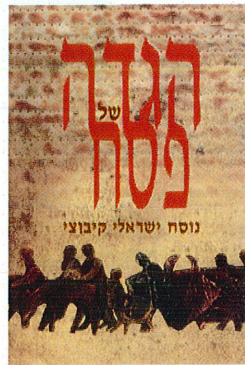
הגדת פסח ועדת התרבות של הקבוץ המאוחד. דפוס הארץ תל-אביב תשכ"א. איורים גידי קייך. * 12 * 17 ס"מ.

הגדה של פסח. המחלקה לתרבות והסברה של הקבוץ הארצי. * 17*24 ס"מ. ללא ציון שנה. מצוירת בידי משה פרופס, כתובה בידי מרדכי אמיתי.

הגדה של פסח משק יגור. תשי"ח 1958. * 25*18 ס"מ. כתוב ומצוי בידי ש. קנטור.

הגדת יגור בהדפסה
מקומית, בשער ההגדה
האביב, 1945 עריכה חיים
טהרלב, איור ארי גלס, * 21
14.5 ס"מ.

הגדה של
פסח נוסח ישראלי
קיבוצי, עריכה
אריה בן-גוריון
עיצוב והדפסים גד
אולמן
מהדורה ראשונה
תשמ"ה 1985.
הוצאת הקבוץ
המאוחד.

הגדת פסח, ועדת
התרבות של הקבוץ
המאוחד.
עיצוב: גד אולמן. 12
* 21.5 ס"מ. ללא
ציון שנה (~1975)